

Orman Suçlarında Toplumsal Algı: Kırıkkale İl Merkezi Örneği

Üstüner BİRBEN^{1*}, Hasan Emre ÜNAL¹, Umut İMAL¹

¹ Çankırı Karatekin Üniversitesi, Orman Fakültesi, 18200, ÇANKIRI

Öz

Orman kaynaklarının korunmasında birçok faktör kendi iç dinamikleri ekseninde önemli etkilere sahiptir. Gelir düzeyi, eğitim, kaynağa olan ihtiyaç, toplumsal algı ilk akla gelen faktörlerdendir. Bu faktörler içerisinde orman suçlarında toplumsal algı, bu araştırmanın odak noktasıdır. Orman suçları, insanın orman ile olan karşılıklı etkileşim sürecinde tarihin hemen her döneminde karşılaşılmış, bazen bu suç ölüm cezasının dahi verildiği çok ağır yaptırımlara konu olmuştur. Bu çalışma ile toplumun orman suçlarına olan algısı Kırıkkale il merkezi özelinde incelenmiştir. Çalışma, 400 katılımcı ile yüz yüze anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Basit Uyum Analizi yöntemi ile değerlendirilmiştir. Analizler sonucunda Kırıkkale il merkezinde orman suçlarına yönelik algının yaş, gelir düzeyi ve eğitim özelinde önemli değişkenlikler gösterdiği saptanmıştır. Yaştaki artışa bağlı olarak orman suçlarının önlenmesinde, koruma tedbirlerinin artırılmasından ziyade toplumun bilinçlendirilmesine doğru evrilen bir yönelim olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim düzeyindeki artış ile birlikte cezaların caydırıcılığından ziyade, toplumun bilinçlendirilmesinin daha etkili olduğu, gelir düzeyi arttıkça cezadan çok eğitim ve halkın bilinçlendirilmesinin ön plana çıktığı tespit edilmiştir. Dolayısı ile ormanların korunmasına ilişkin planlamalarda yaş, eğitim ve gelirin kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilerek planlama ve programların yapılması daha etkili sonuçlar ortaya koyacaktır.

Anahtar Kelimeler: Orman, toplum, suç, algı, Kırıkkale.

The perception of society related to forest crimes: The Case of Kırıkkale City Center

Abstract

Many factors have important influence, via their internal dynamics, on the protection of forest resources. In this regard, income level, education, need for resources, and public perception are the most important factors. This study focused on public perception of forest crimes among these factors. Forest crimes are the case in almost every period of the history of human interaction with the forest, which are subject to very heavy sanctions, including death penalty. In this study, the perception of the public against forest crimes was examined in Kırıkkale province. The study was carried out with face to face survey method with 400 participants. The data were evaluated with Chi-square and Simple Conformity Analysis techniques. The results revealed that perception of forest crimes in Kırıkkale Province showed significant variation in age, income level, and education.

The results showed that aging resulted in public awareness to become more effective in protecting forests compared to enforcing other protection measures; increasing education level resulted in society awareness to become more effective forest protecting instrument than punishing of the forest criminals; and also, increasing income level resulted in increased education and public evenness. Therefore, age, education, and income should be considered separately in planning and programing forest protection.

Keywords: Forest, society, crime, perception, Kırıkkale.

*Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Üstüner BİRBEN (Dr. Öğr. Üyesi); Çankırı Karatekin Üniversitesi, Orman Fakültesi,
Orman Mühendisliği Bölümü 18200, Çankırı-Türkiye. Tel: +90 (376) 212 2757,
Fax: +90 (376) 213 6983, E-mail: birben@karatekin.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3042-220X

Geliş (Received) :19.03.2019
Kabul (Accepted) :21.05.2019
Basım (Published) :15.08.2019

1. Giriş

Türkiye’deki doğal kaynakların korunması ve gelecek nesillere aktarılması büyük önem taşımaktadır (Terzioğlu vd., 2012). Özellikle de orman kaynakları yadsınamaz bir role sahiptir. Ormanlar başta odun hammaddesi olmak üzere birçok odun dışı orman ürünleri için (reçine, sığla yağ, yaprak, çiçek, av hayvanları, madenler vb. gibi) kaynak niteliğindedir. Ormanlar, toprak koruma, akarsu rejimlerini düzenleme, iklim ve sağlık üzerinde birçok olumlu etkiler yapmakta, iş olanakları yaratmakta, estetik ve turistik değerleri ile önemli sosyal ve kültürel hizmetler görmektedirler. Ormanların yerine getirdiği fonksiyonlarından biri, yöresel/bölgesel koşullara göre daha fazla önem kazanır ve dolayısıyla ormanın ya ürün ya da hizmet açısından değerine göre ön plana çıkar. Aslında her orman bu ve benzeri faydalardan en az birini veya birkaçını birlikte sağlayabilmektedir (Gülen ve Özdönmez, 1987). Türkiye’de ormanlarla ilgili olarak birey, grup, topluluk ve çeşitli kuruluşlar arasında çeşitli uyumsuzlukların olduğu bilinmektedir. Dahası, ormanların korunması noktasında, bu kaynağa bağımlı ve bu kaynak ile ilgili diğer çıkar/menfaat gruplarının talepleri noktasında gelişmiş ülkelerde dahi sorunlarla karşılaşıldığı bir gerçektir (Barlı vd., 2006). Türkiye’de genel olarak orman-toplum ilişkileri kapsamında son yıllara kadar orman-köylü ilişkileri ele alınmıştır (Tolunay ve Korkmaz, 2005; Şen ve Toksoy, 2006; Solmaz, 2007; Alkan ve Toksoy, 2008; Gösterit ve Gürel, 2011; Günşen, 2012; Alkan, 2014; Durkaya vd. 2015). Ancak günümüzde ülke nüfusunun büyük bir çoğunluğunun kentlerde yaşaması ve bu nüfusun orman kaynaklarından olan beklentileri biçim değiştirmiştir (Özdenmez vd., 1999). Ormanlar ve toplum arasındaki ilişkide birçok faktör birbirleri ile etkileşim halindedir. Bazı faktörlerin etki değeri yüksek iken bazılarının daha düşük olabilmektedir. Ancak en temel nitelik, karşılıklı etkileşim halinde olması ve bu etkileşimin sosyal ve ekonomik nitelikli ara değişkenler vasıtası ile gerçekleşmesidir. Örneğin nüfusun büyüklüğü, dağılımı ve artış hızı; toprak ve gelir dağılımı, tüketim seviyesi gibi ekonomik ve sosyal değişkenler üzerinde etkili olmakta, bunlar da orman kaynaklarının kullanımını alan ve verimlilik olarak etkilemektedirler. Nüfus ve tüketim talebi, teknolojinin atıklara önem verip vermemesine, kaynak tüketiminin sürdürülebilir olup olmamasına, ticari istismların oluşmasına yol açmaktadır. Netice olarak, nüfus artışı, orman kaynakları üzerinde talebi etkileyen ve çevrenin bozulmasına yol açan önemli faktörlerden birisidir (Şen ve Toksoy, 2006). Dolayısıyla, sürdürülebilir orman yönetiminde toplumun bu kaynaklara olan algısı önemli bir gösterge niteliğindedir. Kaynak değeri koruyarak, etkili bir koruma/kullanma dengesi ile sağlanacak faydalanma düzeni, gelecek nesillerin de orman kaynaklardan yararlanmasını güvence altına alacaktır. Bu nedenle de toplumun bu konudaki algısı ve farkındalığı, olumsuz yönde kaynağın tamamıyla tüketilmesi veya yok edilmesi sonucunu doğurabileceği gibi olumlu yönde sürdürülebilir kaynak kullanımı ve faydalanma sağlanması açısından da önemli katkıları olabilecektir (Birben vd., 2018). Orman kaynakları yönetiminde karşılaşılan güçlüklerden birisi; genellikle çatışan talep, ihtiyaç ve beklentilerinin, karar verme süreçlerinde dikkate alınması ve dengelenmesi hususudur (Yılmaz, 2006). Çünkü çoğu zaman bu kaynakların kullanımı ile ilgili yeterli bilgilendirme yapılmamakta ve yanlış algılar oluşmaktadır. Bu yanlış algılar sonucu ise kaynakların kullanımı zorlaşmakta ve hatta imkânsız hale gelebilmektedir (Süel vd., 2017). Sivil toplum kuruluşlarının konuya bakış açılarındaki gelişme, sosyo-ekonomik açıdan gelir ve eğitim düzeyindeki iyileşme, hızlı şehirleşme, şehirlielerin doğaya olan ilgi ve ilişkilerindeki artış, orman tahribine yönelik ortaya çıkan tepkiler vb. nedenlerle son yıllarda Türkiye’de ormanlara ilişkin bilgi ve duyarlılıkta olumlu yönde bir gelişme olmuştur (Geray ve Yılmaz, 2006). Artan çevresel baskılar nedeni ile bireylerin, kendi kişisel sorumluluklarının farkında olabilmeleri için çevre eğitimine daha çok önem verilmeye başlandığı da bir gerçektir (Berberoğlu, 2015).

Ormanların korunması sorunu Türkiye’de ormancılık tarihinin en önemli boyutudur. 1870 Orman Nizamnamesinin kabulüne kadar orman suçu diyebileceğimiz bir fiil ve hareket yoktur. Orman sahipleri ormanlarından istedikleri gibi yararlanabiliyorlardı (Talu, 1944). Orman Nizamnamesi ile *ormanların işletilmesi* ve *orman suçlarının cezalandırılması* şeklinde iki ana grupta toplanmaktadır. O tarihten beri özellikle de Cumhuriyet döneminde ormanların korunması amacıyla birçok önlem alınmış, ancak ormanlar istenilen düzeyde korunamamıştır (Gümüş, 2018). Çalışmaya esas olan orman suçu doktrinde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır: Talu (1944) orman suçunu “*Orman suçları hususi haklardan ziyade amme haklarını ihlal eden fiillerdir...*” şeklinde tanımlamaktadır. 6831 sayılı Orman Kanununu esas alan Özdönmez (1965) ise orman suçunu “*ormanın varlığını, geleceğini tehdit eden ve düzenli ve devamlı faydalanmayı ihlal eden ve dolayısıyla bu milli serveti tehlikeye sokan bütün fiilleri orman suçu olarak mütalaa etmiş...*” demektedir. Ayanoğlu ve Güneş (2003) orman suçunu “*Ormanlara zarar veren eylemlerden ceza tehdidi altında yasaklananlar orman suçlarını oluşturmaktadır*” şeklinde tanımlamaktadırlar. Güneş (2004) ise orman suçunu “*Orman varlığına zarar veren, zarar tehlikesi doğuran veya geleceğini tehlikeye düşüren, münhasıran ormanları koruma amacıyla ihdas edilen ve bir ceza tehdidi ile yasaklanan her türlü eylemlerdir.*” şeklinde tanımlamaktadır.

Kırsaldan şehirlere göç ile 1990-2010 döneminde işlenen orman suçlarında düzenli bir azalış olduğu bilinmektedir. Öyle ki bu dönemde, işlenen orman suçlarının miktarında %71,1’lik bir azalma (kesme suçunda -

%72,6; nakliye suçunda -%83,6; orman açma suçunda -%68,5; otlatma suçunda -%75,4) yaşanmıştır (Atmış ve Günşen 2012).

Toplumun büyük bir kısmının kentlerde yaşayamaya başlamasıyla, hızlı kentleşmenin doğurduğu bazı sorunlar, kentte yaşayanların orman hakkındaki geleneksel düşüncelerini değiştirmektedir (Atmış, 1999). Dolayısı ile toplumun orman suçları noktasındaki bakış açısı ve algısı, ormanların korunmasında en önemli faktörlerden birisi olmaktadır. Bu çalışma ile elde edilen bilgiler, ormanların ve barındırdığı biyoçeşitliliğin korunması ve geliştirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Toplumun orman suçları noktasında bilgi sahibi olması, bireyleri orman suçlarından alı koyan ve uzak tutan bir etkiye sahiptir (Gençay ve Mercimek, 2018).

Türkiye’de orman suçlarını meydana getiren sebepler yedi ana başlıkta toplanmaktadır. Bunlar: 1- Ekonomik sebepler, 2- Sosyal sebepler, 3- Kültürel sebepler, 4- Hukuki sebepler (Orman mülkiyet rejimindeki düzensizlikler, Orman Kanunundaki aksaklıklar), 5- Teknik sebepler, 6- İdari sebepler (Köylü ihtiyaçlarının karşılanmaması, orman koruma teşkilatının yetersiz oluşu), 7- Psikolojik sebeplerdir (Özdönmez, 1966). Türkiye’de sosyal zorunluklar ve siyasal olaylar nedeni ile geçmiş dönemlerde orman suçlarına yönelik genel ya da özel nitelikte birçok af kanunu: 391 sayılı Affi Umumi Kanunu, 1441 sayılı Kabahatlerin Affi ve Bazı Cürümlerin Takibat ve Cezalarının Tecili Hakkında Kanun, 2330 sayılı Cumhuriyetin 10 uncu Yıl Dönümü Münasebetiyle Neşrolunan Af Kanunu, 5677 sayılı Bazı Suç ve Cezaların Affi Hakkında Kanun, 6385 sayılı Bazı Orman Suçlarının Affına ve Bazı Suçlardan Mütevellit Tazminatın Terkinine Dair Kanun, 6831 Orman Kanunu ve 7132 sayılı Bazı Orman Suçlarının Affını ve Bunlardan Mütevellit İdare Şahsi Haklarının Sükutuna Dair Kanun. Bu kanunların bir kısmı münhasıran orman suçları veya diğer suçlarla birlikte orman suçlarına ilişkin iken, bir kısmı ise orman suçları dışında kalan diğer bazı suçlara ilişkindir (Özdönmez, 1973).

Orman suçları Türkiye’de başta 6831 sayılı Orman Kanunu olmak üzere, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 4533 sayılı Gelibolu Yarımadası Tarihi Milli Parkı Kanunu, 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu ve 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu’nda da düzenlenmiştir (Elvan, 2005). Özel bir kanun olan Orman Kanunu içerisinde barındırdığı ceza hükümleri dolayısı ile Türk Ceza Kanunu sistemi ile de bağlantılıdır. Böylece, Ceza Hukuku sisteminde meydana gelen doğrudan ve dolaylı değişikliklerden de etkilenmektedir (Elvan 2009). Türkiye’de anayasal ve yasal düzenlemelerle orman varlığının korunmasına yönelik kapsamlı kurallar kabul edilmiş olmakla birlikte, orman tahripleri sürmektedir (Ayaz ve Çakır, 2015). Yürürlükteki mevzuata göre orman suçlarına ilişkin en ayrıntılı bilgi 01.01.2012 tarihinden beri uygulanan 293 sayılı Ormanların Kanun Dışı Müdahalelerden Korunması Esasları tebliğidir. Bu tebliğde orman suçları: 1-Dikiliden ağaç kesilmesi (Kesme) Suçu, 2- Fidan ekim sahasını bozma suçu, 3- Nakil (Taşıma) suçları, 4- Kullanma (Sarf) suçları, 5- Zati ve müşterek ihtiyaçlar ile ilgili suçlar, 6-Açma suçları, 7- İşgal ve faydalanma suçu, 8-Avlanma suçu, 9-Orman yangını suçları, 10- İzinsiz maden ocağı açma suçları, 12- İzinsiz tesis kurma suçları şeklinde sıralanmıştır. Tebliğde ayrıca otlatma ve avlanma kabahatine yer verilmiştir. Ormanlardan izinsiz otlatma 2008 tarih ve 5728 Sayılı Kanun ile suç olmaktan çıkarılmış, ceza kanunlarında ve ceza hükümleri taşıyan özel kanunların yeni Kabahatler Kanunu sistemine uyumlu hale getirilmesi neticesinde bir kabahat türü olmuştur (Elvan, 2010). Orman suçları, önlenmesi, takibi ve suçlularla mücadele halen ormancılık faaliyetlerinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (Yıldız ve Atmış, 2015) ve güncelliğini koruyan bir sorun olarak, karşımızda durmaktadır (Şen ve Ünal, 2003).

2. Materyal ve Metot

2.1. Materyal

Araştırma; literatür taraması, alan çalışması ve değerlendirme olmak üzere üç aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Alan çalışması ise Kırıkkale ili kent merkezinde yaşayan nüfus istatistiksel olarak bu çalışmanın ana kütleliğini oluşturmuştur. Araştırmada % 95 güven düzeyi ve %5 hata kabul oranı ile (Orhunbilge, 2000, Daşdemir, 2016):

$$n = \frac{Z^2 x N x p x q}{N x D^2 + Z^2 x p x q}$$

Burada;

n= Örnek büyüklüğü,

Z= Güven katsayısı (%95’lik güven düzeyi için Z=1,96),

N= Ana kütle büyüklüğü,

p= Ölçülmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunma olasılığı (0,5),

q = Ölçülmek istenilen özelliğin ana kütlede bulunmama olasılığını (0,5),
 D = Kabul edilen örnekleme hatasını (0,05) göstermektedir.

P ve Q araştırma öncesi konuyla ilgili herhangi bir fikir ileri sürülemediği durumlarda %50-%50 olarak alınarak, en yüksek düzeyde bir örnek büyüklüğü elde edilmektedir. Araştırma öncesinde herhangi bir tahminde bulunulamadığı için p ve q oranları 0,50-0,50 olarak alınmıştır (Yavuz, 2000). Kırıkkale ili kent merkezi TÜİK (2017) verilerine göre; ana kütle (N) 190.486 kişi olarak belirlenmiştir. Buna göre örneklem hacmi 383 kişi olarak hesaplanmıştır. Eksik veya hatalı kodlanabilecek anket olasılığı dikkate alınarak 400 kişi ile anket yapılmasına karar verilmiştir. Anketler yüz yüze ve rasgele örnekleme yönetimi ile 2018 yılının ağustos, eylül, ekim ve kasım aylarında uygulanmıştır. Kentin farklı noktalarında haneler ziyaret edilerek, gerekli açıklamalar yapılarak anketler bırakılmış ve kısa süre sonra geri toplanmıştır. Temsil düzeyini artırmak adına kentin çeşitli yerlerinde, rastgele seçilmiş parklarda, kahvehanelerde, iş yerlerinde, dolmuş ve otobüs duraklarında da anketler gerçekleştirilmiştir.

2.2. Metot

Anket formları oluşturulan veri tabanı ile SPSS paket programında belirlenen değişkenler arasındaki ilişkiler Basit Uyum Analizi (BUA) ile değerlendirilmiştir. Değişken kategorileri arasındaki ilişkilerin (uyumun) grafiksel olarak incelenip gösterildiği BUA ile (Özdamar, 2010) anketlerden elde edilen verilerden eğitim durumu kategorileri ile orman suçlarındaki farkındalık düzeyi arasındaki uyum belirlenmiştir. Bu iki değişken seçiminde, eğitimin düzeyinin bir konu hakkında algı/görüş ve farkındalık oluşturmada oynadığı önem rol dikkate alınmıştır.

3. Bulgular ve Tartışma

Bu çalışmaya esas olan 400 katılımcıya ait demografik değişkenlere ait frekans ve yüzde değerleri Tablo 1 verilmiştir.

Tablo 1. Demografik değişkenlere ait frekans ve yüzde değerleri.

Demografik değişkenler		Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	189	47,2
	Erkek	211	52,8
Yaş	16-25	99	24,8
	26-35	69	17,2
	36-45	133	33,2
	46-55	58	14,5
	56 ve üstü	41	10,2
Aylık Gelir	<1000 TL	32	8
	1001-2000 TL	105	26,2
	2001-3000 TL	155	38,8
	3001-4000 TL	90	22,5
	4001 TL ve üstü	18	4,5
Eğitim durumu	Okuryazar değil	13	3,2
	Sadece okuryazar	18	4,5
	İlkokul	55	13,8
	Ortaokul	60	15
	Lise	166	41,5
	Ön lisans	33	8,2
	Lisans	45	11,2
Lisansüstü	10	2,5	

3.1. Bireylerin Yaş Düzeyinin Orman Korumadaki Önlem Tercihlerine Etkisi

“Ormanların Korunmasında En Etkili Yol” yaklaşımına ilişkin oluşturulan ölçütler için deneklerin görüşlerinin yaş gruplarına göre dağılımı tablo1’de verilmektedir. Tablo 2’ e göre, yasal düzenlemelerin varlığının ve halkın

bilinçlendirilmesinin en etkili yol olduğunu belirtenlerde en yaygın yaş aralığı 36-45 grubudur. Bu yaş grubunu 16-25 ve 26-35 yaş grubu takip etmektedir. Cezaların caydırıcılığının ormanların korunmasında en etkili yol olduğunu söyleyen bireylerde öne çıkan yaş grupları 16-25 ve 36-45 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 2. Yaş aralığı ile ormanların korunmasında etkili yolun tercihi arasındaki çapraz tablo.

Ormanların korunmasındaki en etkili yol	Yaş aralığı				
	16-25	26-35	36-45	46-55	56 ve üstü
Yasal düzenlemelerin varlığı	33	35	42	18	18
Cezaların caydırıcılığı	29	10	26	16	12
Halkın bilinçlendirilmesi	25	16	52	9	2
Halkın gelir düzeyinin artırılarak ormana olan ihtiyacın azaltılması	5	3	6	8	3
Daha fazla orman koruma memuru istihdam etmek	3	4	3	3	1
Denetimlerin artırılması	4	1	4	4	5

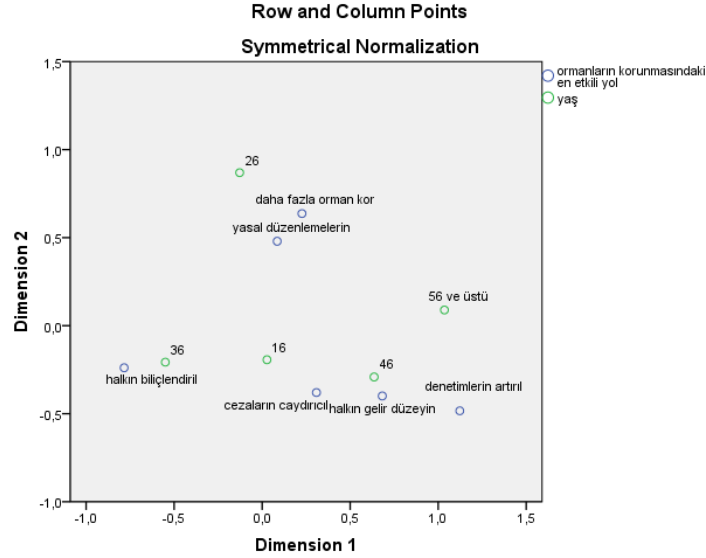
Yaş ile ormanların korunmasındaki en etkili yol ilişkisine ait uyum analizi özetinin verildiği Tablo 3'e göre, Boyut 1'e ait tekil değeri ve eylemsizlik değeri Boyut 2'ye göre daha yüksek çıkmıştır. İki boyuta ait eylemsizlik oranlarına da bakıldığında Boyut 1 eylemsizliğin %62,4'ünü açıklarken, Boyut 2 ise %23,5'ini belirlemektedir. Bu sonuçlara göre, uyum analizi grafiği Boyut 1'e göre yorumlanacaktır. Tablo 3 incelendiğinde eylemsizlik değerinin sıfırdan farklı olup olmadığına yönelik olarak yürütülen Ki-kare testi sonucunda toplam eylemsizliğin sıfırdan farklı olduğu görülmektedir ($\chi^2=47,464$; $p<0,05$). Buna göre, satır ve sütun değişkenlerinin birbiriyle ilişkili olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 3. Basit uyum analizi özeti (Yaş*Orman korunmasında en etkili yol).

Boyut	Tekil değer	Eylemsizlik	χ^2	Anlamlılık	Eylemsizlik oranı	
					Hesaplanan	Kümülatif
1	0,272	0,074			0,624	0,624
2	0,167	0,028			0,235	0,859
3	0,109	0,012			0,100	0,959
4	0,069	0,005			0,041	1,000
Toplam		0,119	47,464	0,003 ^a	1,000	1,000

Değişkenliğin açıklandığı boyutlar: 1,2,3,4; a: serbestlik derecesi

Şekil 1'e göre Boyut 1 açısından bakıldığında daha fazla orman koruma memuru istihdam etmek ve yasal düzenlemelerin varlığı seçeneklerinin 26-35 yaş grubuyla yakınlık gösterdiği söylenebilir. Halkın bilinçlendirilmesini en etkili yol olarak görenlerin 26-35 ve 36-45 yaş grupları olduğu görülmektedir. Ayrıca 16-25 yaş grubunun cezaların caydırıcılığı seçeneğine yaklaşıırken, 46-55 yaş grubunun ise cezaların caydırıcılığı, halkın gelir düzeyinin artırılması ve denetimlerin artırılması seçeneklerinin üçüne de yakınlık göstermektedir. Pak ve Berber (2011) çevre bilinci ve algı düzeyi noktasında yaş grupları arasında önemli bir fark tespit etmemiş olmalarına karşın, bu çalışmada yaş grupları arasında önemli algı ve görüş farklılıkları tespit edilmiştir.

Şekil 1. Yaş ile ormanların korunmasında en etkili yol arasındaki görsel ilişki

3.2. Bireylerin Eğitim Düzeyinin Orman Korumadaki Önlem Tercihlerine Etkisi

Tablo 4’de eğitim durumuyla ormanların korunmasında tercih edilen en etkili önlemler arasındaki ilişkiler görülmektedir. Buna göre, ormanların korunmasında en etkili yolun yasal düzenlemelerin varlığı olduğu ve bu yolu tercih edenlerin ilk ve orta öğretimli ile ön lisans ve lisans eğitimi olduğu görülmektedir. Tablo 4’de göre, ormanların korunmasında en etkili diğer unsurların ise cezaların caydırıcılığı ve halkın bilinçlendirilmesi olduğu ve bunlarında yine ilk ve orta öğretimli ile ön lisans ve lisans eğitimi bireylerin tercihleri olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitimli bireylerin tercihlerinin yasal düzenlemeden cezaların caydırıcılığı ve halkın bilinçlendirilmesine doğru kaydığı görülmektedir.

Tablo 4. Eğitim durumuyla ormanların korunmasında etkili yolun tercihi arasındaki çapraz tablo.

Ormanların korunmasındaki en etkili yol	Eğitim durumu							
	Okur-yazar değil	Sadece okuryazar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Ön lisans	Lisans	Lisansüstü
Yasal düzenlemelerin varlığı	6	7	25	17	53	13	24	1
Cezaların caydırıcılığı	2	5	15	15	42	6	5	3
Halkın bilinçlendirilmesi	1	2	7	15	56	8	12	3
Halkın gelir düzeyinin artırılarak ormana olan ihtiyacın azaltılması	1	3	5	4	7	2	1	2
Daha fazla orman koruma memuru istihdam etmek	1	0	2	3	2	4	2	0
Denetimlerin artırılması	2	1	1	6	6	0	1	1

Basit uyum analizi özetinin sunulduğu Tablo 5’e göre ise her bir boyutun ne kadar önemli olduğuyla ilgili bilgi veren eylemsizlik oranı sonuçlarına bakıldığında birinci ve ikinci boyutun eylemsizlik değeri oranı birbirine yakınlık göstermektedir. Birinci boyutun eylemsizliğin %36,9’unu açıklarken ikinci boyutun eylemsizliği açıklama oranı %32,2’dir. İki boyutun da çapraz tablo kategorileri arasındaki ilişkileri açıklamakta yetersiz olduğu söylenebilir. Tablo 5’den görüleceği gibi Ki-kare değeri anlamlı bulunmamıştır ($\chi^2=56,852$; $p>0,05$).

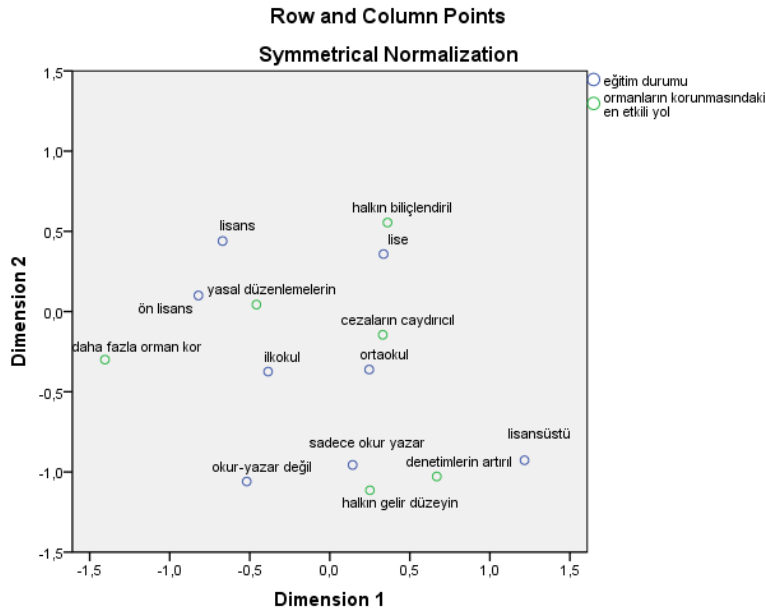

Yani, tablodaki satır ve sütunlar arasında bir ilişki söz konusu değildir. Bu sonuçlara göre, Şekil 2 açıklanırken hem birinci boyut hem ikinci boyut göz önüne alınacaktır.

Tablo 5. Basit uyum analizi özeti (Eğitim*Orman korunmasında en etkili yol).

Boyut	Tekil değeri	Eylemsizlik	χ^2	Anlamlılık	Eylemsizlik oranı	
					Hesaplanan	Kümülatif
1	0,229	0,052			0,369	0,369
2	0,214	0,046			0,322	0,691
3	0,158	0,025			0,175	0,866
4	0,122	0,015			0,104	0,970
5	0,065	0,004			0,030	1,000
Toplam		0,142	56,852	0,063 ^a	1,00	1,00

Değişkenliğin açıklandığı boyutlar: 1,2,3,4; a: serbestlik derecesi

Şekil 2. Eğitim ile ormanların korunmasında en etkili yol arasındaki görsel ilişki.

Şekil 2'de Boyut 1 üzerindeki 0,0 noktası orijin kabul edilmektedir. Buna göre, eğitim durumuyla ormanların korunmasındaki en etkili yol açısından bakıldığında, halkın bilinçlendirilmesi, cezaların caydırıcılığı, halkın gelir düzeyinin artırılması ve denetimlerin artırılması yollarının orijinin pozitif tarafında yer aldığı görülmektedir. Bu kategorilerin boyut 1 üzerinde düşey izdüşümlerine bakıldığında da, halkın bilinçlendirilmesi, cezaların caydırıcılığı ve halkın gelir düzeyinin artırılmasının birbirine yakın değerler aldığı tespit edilmiştir. Yasal düzenlemelerin varlığı ve daha fazla orman koruma memuru istihdam etme kategorileri ise orijinin negatif tarafında yer almaktadır. Eğitim durumu kategorilerinin konumlarına bakıldığında ise, halkın bilinçlendirme yolunu belirtenlerin genel olarak lise mezunu olduğu, cezaların caydırıcılığında ortaokul mezunu olanların tercihi olduğu görülmektedir. Diğer taraftan ilkokul, ön lisans ve lisans mezunlarının en etkili yol olarak yasal düzenlemelerin varlığına yakın oldukları görülmektedir. 2. Boyut, Boyut 1 ile birlikte ele alındığında ön lisans mezunlarında ilkokul mezunları ile okuryazar olmayanlara göre ormanların korunmasında daha fazla orman koruma memuru istihdam edilmesi seçeneğinin etkili olduğunun belirlenmesi sağlanmaktadır. Ayrıca halkın bilinçlendirilmesinde lise mezunlarının, halkın bilinçlendirilmesi, ön lisans mezunlarının yasal düzenlemelerin varlığı ve lisansüstü mezuniyeti olanların ise denetimlerin artırılması seçeneklerine sahip oldukları net bir şekilde belirlenmektedir.

Pak ve Berber (2011) ve Birben vd. (2018) ormanlara yönelik bilinç düzeyinin eğitim düzeyi ile değişim gösterdiği yönündeki istatistik bulgularına karşın, yapılan bu çalışmada eğitim düzeyindeki artış ile birlikte

toplumdaki algı ve görüşler arasında istatistiki olarak bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

3.3. Bireylerin Gelir Düzeyinin Orman Korumadaki Önlem Tercihlerine Etkisi

Gelir ile ormanların korunmasında en etkili yolların verildiği çapraz tabloya göre, çok düşük gelir düzeyindeki (<1000 TL) bireylerin ormanların korunmasındaki en etkili seçeneklerinin yasal düzenlemelerin varlığı ve halkın bilinçlendirilmesi olduğu, buna karşılık gelir düzeyi bakımından nispeten düşük ve orta düzeyde olanların (1001-2000 TL ve 2001-3000 TL) ormanların korunmasında en etkili gördükleri seçeneğin yasal düzenlemelerin varlığı ve cezaların caydırıcılığı olduğu görülmektedir. Yüksek gelirli bireylerin (3001-4000 TL ve 4001 TL üstü) tercihlerinin yasal düzenlemelerin varlığı, cezaların caydırıcılığı ve halkın bilinçlendirilmesi olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 6. Gelir durumuyla ormanların korunmasında etkili yolun tercihi arasındaki çapraz tablo.

Ormanların korunmasındaki en etkili yol	Aylık gelir				
	<1000 TL	1001-2000 TL	2001-3000 TL	3001-4000 TL	4001 TL üstü
Yasal düzenlemelerin varlığı	13	55	47	27	3
Cezaların caydırıcılığı	4	29	42	16	4
Halkın bilinçlendirilmesi	9	9	37	42	7
Halkın gelir düzeyinin artırılması	3	7	10	2	2
Daha fazla orman koruma memuru istihdam etmek	2	1	11	0	0
Denetimlerin artırılması	1	6	7	2	2

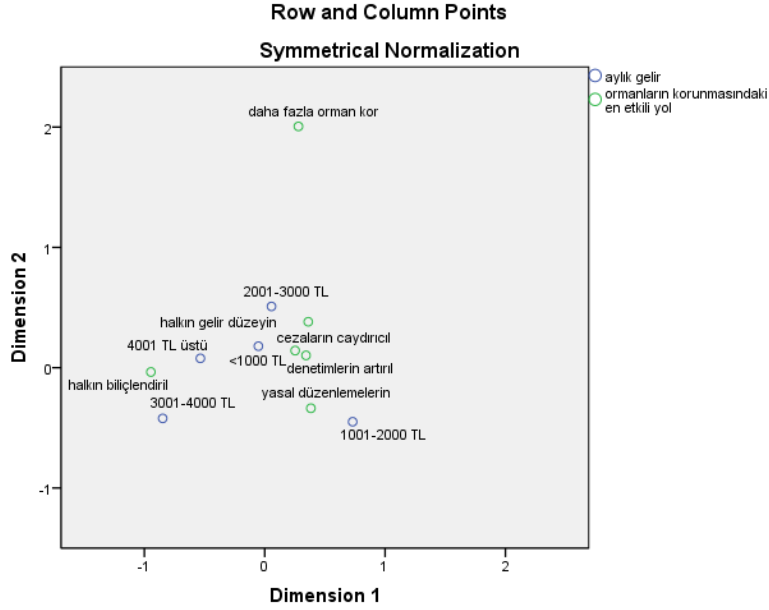
Tablo 7’de verilen uyum analizi özetinden anlaşılacağı üzere tablodaki ilişkileri en iyi açıklayacak boyutun birinci boyut olduğu (toplam eylemsizliğin %62,8’ini açıklamaktadır) anlaşılmaktadır. İkinci boyutta kısmen açıklayıcı bir özelliğe sahiptir (%24,1). Yine tabloya göre Ki-kare değerinin de anlamlı olduğu görülmektedir ($\chi^2=63,987$; $p<0,05$). Buna göre, satır ve sütun değişkenleri birbirlerinden bağımsız değişimlerdir. Yani satır sütun değişkenleri arasında bir ilişki söz konusudur.

Tablo 7. Basit uyum analizi özeti (Gelir*Orman korunmasında en etkili yol).

Boyut	Tekil değer	Eylemsizlik	χ^2	Anlamlılık	Eylemsizlik oranı	
					Hesaplanan	Hesaplanan
1	0,317	0,100			0,628	0,628
2	0,196	0,039			0,241	0,869
3	0,114	0,013			0,081	0,950
4	0,089	0,008			0,050	1,000
Total		0,160	63,987	0,000 ^a	1,000	1,000

Değişkenliğin açıklandığı boyutlar: 1,2,3,4; a: serbestlik derecesi

Şekil 3. Gelir ile ormanların korunmasında en etkili yol arasındaki görsel ilişki.

Şekil 3 açıklanırken Boyut 1 ve Boyut 2 içinde değerlendirme yapılabilecektir. Buna göre, yüksek gelirli olarak nitelendirilen 3.001-4.000 TL ve 4.001 ve üstü gelir grubunda olan katılımcıların ormanların korunmasında en etkili yol olarak gördüğü seçenek halkın bilinçlendirilmesidir. Halkın gelir düzeyinin artırılması 2.001-3.000 TL ve 4.001 TL grubuna daha yakınlık göstermektedir. Geliri 1.000 TL altında olan katılımcıların tercihlerinde cezaların caydırıcılığı ve denetimlerin artırılmasının tercih edildiği söylenebilir. Geliri 1.001-2.000 TL olan katılımcıların tercihlerinde ise yasal düzenlemelerin varlığının en etkili yol olduğu gözlemlenmektedir. Bu sonuç, Gürbüz ve vd. (2011)'nin gelirin çevre algısı üzerine bir etkisi olmadığı yönündeki tespitleri ile tutarlılık göstermemektedir.

4. Sonuç ve Öneriler

Yaş gruplarının, ormanların korunmasında benimsediği yöntemler değerlendirildiğinde, yaşta büyüme ile birlikte düşünce ve sorunun çözümüne ilişkin düşünce kalıplarının da değiştiği tespit edilmiştir. Buna göre en genç yaş grubunun (16-25) ceza caydırıcılığını dikkate aldığı, 26-35 yaş grubunun ise cezalardan çok fiziki tedbirlerin ve yasal düzenlemelerin varlığının ormanların korunmasında daha etkili olduğu, 36-45 yaş grubunda ise toplumun bilinçlendirilmesinin sorunun çözümünde daha etkili olacağı düşüncesine sahip olduğu ve son olarak 46-55 yaş grubunun ise halkın gelir seviyesinin artırılmasının sorunlara çözüm olacağı kanısının hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmada, her bir yaş grubunun soruna farklı açılardan baktığı ve yaş grupları arasında orman suçlarına yönelik çözümlerin homojenlik göstermediği ortaya çıkmaktadır. Böylece, orman suçlarının önlenmesinde yaş grupları dikkate alınarak planlama ve koruma önlemlerinin geliştirilmesinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yaş gruplarındaki algı düzeyi farklılıklarının dikkate alınmasını gerektireceğinden, halkla ilişkiler ve toplumsal bilincin artırılması konu başlıkları ilgili kurumların strateji ve planlarında yer almalıdır. Bu süreç tek bir kurumun sorumluluğunda değil konu paydaşı diğer kurumlarla (İçişleri Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı vb.) koordineli bir şekilde yürütülmeli ve ilgili kurumların kurumsal deneyim ve başarılarından da yararlanılmalıdır.

Gelir düzeyi dikkate alındığında düşük, orta ve yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin ormanların korunması ve önlemler noktasındaki algıların benzer olmadığı tespit edilmiştir. Gelir düzeyi düşük bireyler açısından caydırıcı cezalar daha etkili bir çözüm olarak gözükmektedir, orta düzey gelire sahip bireyler yasal düzenlemelerin varlığını yeterli bir koruma önlemi olarak görmektedirler. Gelir düzeyi yüksek bireyler ise eğitim yoluyla halkın bilinçlendirilmesinin ormanların korunması noktasında en etkili yol olduğu kanısındadırlar. Yapılan bu çalışma ile gelir düzeyindeki farklılıkların orman suçlarındaki algı düzeyini değiştirdiği tespit edilmiştir. Bu durum, yürürlükteki 1982 Anayasasının "sosyal devlet ilkesi" ile uyumlu olacak şekilde toplum refahını/gelir düzeyini artırıcı tedbirlerin alınmasının gerekliliğine işaret etmektedir.

Ormanların korunması noktası esas alındığında, farkındalık düzeyinin geliştirilmesinde en önemli uygulama ilköğretim düzeyinden başlayarak orman algısı ve bilincinin gelecek kuşaklara aşılması olacaktır.

Teşekkür

Bu çalışma, TÜBİTAK 2209/A [1919B011800537] proje desteğiyle tamamlanmış olup, yazarlar TÜBİTAK'a teşekkürü bir borç bilirlirler.

Kaynaklar

1. **Alkan S, Toksoy, D (2008)**. Orman köylerinde sosyo-ekonomik yapı: Trabzon ili örneği. Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8(1):37-46.
2. **Alkan S (2014)**. Kırsal Nüfusun Değişiminin, Ormanlar ve Ormancılık Üzerine Etkileri (Trabzon İli Örneği). Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 14(1): 69-78.
3. **Atmış E (1999)**. Orman Toplum İlişkilerine Farklı Bir Bakış: Kentlinin Ormana Yaklaşımı (Bartın Örneği), Bartın Orman Fakültesi Dergisi, 1(2), 56-68.
4. **Atmış E, Günşen B (2012)**. Kentleşmenin Türkiye Ormancılığının Dönüşümüne Etkisi (1990-2010 Dönemi), III. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 18-20 Ekim 2012. Sarıyer-İstanbul, s:108-121.
5. **Ayaz H, Çakır A (2015)**. Orman Varlığı Aleyhine Mevzuat Değişiklikleri, IV. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 15-17 Ekim 2015, Trabzon, s: 115-125.
6. **Barlı Ö, Türker MF, Başkent, E (2006)**. Türk Orman Köylüsünün Rekreasyon Amaçlı Yararlanıcılarla Olan Çatışması, Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28 Mayıs 2006. Ilgaz-Çankırı, s:150-156.
7. **Birben Ü, Ünal HE, Karaca A (2018)**. Orman kaynaklarına ilişkin toplumsal algının incelenmesi (Çankırı kent merkezi örneği). Turkish Journal of Forestry, 19(1): 76- 82. DOI: 10.18182/tjf.394139.,
8. **Daşdemir İ (2016)**. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Nobel Akademik Yayıncılık ve Danışmanlık Tic. Ltd. Şti., Yayın No: 1536, ISBN 978-605-320-442-8, 210 s., Ankara.
9. **Durkaya A, Durkaya B, Kaptan S (2015)**. Orman Köylülerinin Sosyo-Ekonomik Ve Kültürel Durumları İle Orman Köylüsü-Orman İdaresi Çatışmalarının Yöresel Olarak Değişimi, IV. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 15-17 Ekim 2015, Trabzon, s: 223-242.
10. **Elvan OD (2005)**. Ağaç Kesme Suçunun Orman Kanunu Açısından İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, 55(1): 237-260.
11. **Elvan OD (2009)**. 5728 Sayılı Kanun İle 6831 Sayılı Orman Kanunu'nun Ceza Hükümlerinde Yapılan Değişikliklerin Değerlendirilmesi, II. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 19-21 Şubat 2009. Isparta, s:237-248.
12. **Elvan OD (2010)**. Ormanlarda Otlatma Kabahatinin Hukuki Açısından İncelenmesi, Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, A(2): 37-58.
13. **Gençay G, Mercimek A (2018)**. The Viewpoint of Society to Forest Crimes and Punishment (Case of Küre Forestry Enterprise Directorate), ICELIS 201826-29 April 2018, Kastamonu/ Turkey Abstract Book, p130, ISBN: 978-605-4697-15-1
14. **Geray U, Yılmaz E (2006)**. Orman Kaynaklarına İlişkin İşlev Önceliklerinin Belirlenmesi, Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28 Mayıs 2006. Ilgaz-Çankırı, s:207-213.
15. **Gösterit A, Gürel F (2011)**. Orman-Arıcılık İlişkisi ve Arıcılığın Orman Köylüleri ve Kırsal Kesimin Kalkınmasındaki Önemi. Orman ve Av Dergisi, 2:26-29.
16. **Gülen İ, Özdönmez M (1987)**. Ormancılık Yönetim Bilgisi. İstanbul Üniversitesi Yayın No: 3442, Orman Fakültesi Yayın No: 385, 255s., İstanbul.
17. **Güneş Y (2004)**. Orman Suçlarının Ceza Hukuku Açısından İncelenmesi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, 54(1), 145-164.
18. **Günşen HB (2012)**. Orman Köylerinde İç Göçleri Etkiyen Faktörler (Bartın Kastamonu Örneği). Doktora tezi (Yayınlanmamış). Bartın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Orman Mühendisliği Anabilim Dalı, Bartın, 187s.
19. **Gürbüz H, Kışoğlu M, Alaş A, Sülün A (2011)**. Biyoloji Öğretmeni Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2 (1):1-14.
20. **Gümüş C (2018)**. Türk Orman Devrimi, Türkiye Ormancılar Derneği, TOD Yayın No: 43, ISBN: 978-605-68977-0-2, 306s., Ankara.
21. **Okur-Berberoğlu E (2015)**. Ekopedagoji Temelli Sınıfdışı Çevre Eğitiminin Çevre Farkındalığı Üzerinde Etkisi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi 12-1(23): 67-81.
22. **Orhunbilge AN (2000)**. Örnek Yöntemleri ve Hipotez Testleri (Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı). ISBN 9789758345045, Avcıol Basım ve Yayın, 420 s, İstanbul.

23. **Özdamar K (2010)**. Paket Programlarla İstatistiksel Veri Analizi-2, Kaan Kitabevi, 681s., Eskişehir.
24. **Özdönmez M, Akese A, Ekizoğlu A (1999)**. Halkla İlişkiler, İstanbul Üniversitesi Yayın No: 4225, İstanbul.
25. **Özdönmez M (1965)**. Türkiye’de Orman Suçları Nevileri, Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerine Araştırmalar, Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Sıra: 422, Seri: 21, 156s., İstanbul.
26. **Özdönmez M (1966)**. Türkiye’de Orman Suçları, Nevileri Sebepleri ve Önlenmesi Çareleri Üzerinde Araştırmalar, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: A, 13(2), 70-111.
27. **Özdönmez M (1973)**. Orman Suçları İle İlgili Af Kanunları ve Sonuçları, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Seri: B, 23(2), 48-61.
28. **Pak M, Berber H (2011)**. Orman Kaynaklarının İşlevlerine İlişkin Toplumsal Bilinç Düzeyinin İncelenmesi: Eskişehir İli Örneği, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi (2011) 12 (2):161-171
29. **Solmaz E (2007)**. Orman Köylülerinin Kalkınmasına Yönelik Uygulanan Politikaların Yoksulluk Düzeyi ve Orman Kaynaklarının Kullanımına Etkisi Muğla Örneği. Doktora Tezi, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Muğla, 257 s.
30. **Süel H, Ünal Y, Özdemir S, Negiz GM, Yıldırım Y (2017)**. Doğal Kaynakların Kullanımına İlişkin Toplum Algısı, Uluslararası Politik, Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı, s326-327. Ankara.
31. **Şen G, Toksoy D (2006)**. Türkiye’de nüfus orman ilişkisi. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28 Mayıs 2006. Ilgaz-Çankırı, s:108-117.
32. **Şen G, Ünal S (2003)**. Orman Suçlarının Nedenleri Üzerine Bir Araştırma (Karadere Orman İşletme Müdürlüğü Örneği), Kafkas Üniversitesi Artvin Orman Fakültesi Dergisi, (1-2), 41-51.
33. **Talu O (1944)**. Orman Hükümleri, 246 s, A.R. İncelemdaroğlu Matbaası, Zonguldak.
34. **Terzioğlu S, Bilgili E, Karaköse M (2012)**. Türkiye Ormanları (Forets Of Turkey), Orman Genel Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü Dış ilişkiler, Eğitim ve Araştırma Dairesi Başkanlığı, ISBN: 978-605-393-044-0, Ankara.
35. **Tolunay A, Korkmaz M (2005)**. Orman Köylülerinin Orman Kaynaklarından Yararlanma Haklarının Tarihsel Gelişimi, I. Çevre ve Ormanlık Şurası, 22-24 Mart 2005, s.1559-1566, Antalya.
36. **Yavuz H (2000)**. Parametrik Olmayan İstatistiksel Yöntemler, 464 s, Trabzon.
37. **Yıldız D, Atmış E (2015)**. Yenice Orman İşletme Müdürlüğü’nde Azalmakta Olan Orman Suçlarının Analizi, IV. Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 15-17 Ekim 2015, Trabzon, s: 150-161.
38. **Yılmaz E (2006)**. Orman Kaynakları Planlaması ve Yönetiminde Katılımcı Yaklaşımlar, Ormancılıkta Sosyo-Ekonomik Sorunlar Kongresi Bildiriler Kitabı, 26-28 Mayıs 2006. Ilgaz-Çankırı, s:197-201.